

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

II. ÚS 164/2024-38

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Petra Molnára (sudca spravodajca) a sudcov Petra Straku a Ľuboša Szigetiho v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľov [REDAKOVANÉ], narodeného [REDAKOVANÉ] [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], narodenej [REDAKOVANÉ] [REDAKOVANÉ] [REDAKOVANÉ], a [REDAKOVANÉ], narodenej [REDAKOVANÉ] [REDAKOVANÉ] [REDAKOVANÉ], zastúpených JUDr. Alžbeta BORIKOVÁ, advokátska kancelária, s.r.o., Predmestská 57, Žilina, proti uzneseniu Okresného súdu Nitra č. k. 7C/72/2018-802 z 10. novembra 2023 takto

r o z h o d o l :

1. Uznesením Okresného súdu Nitra č. k. 7C/72/2018-802 z 10. novembra 2023 **bolo porušené** základné právo sťažovateľov na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd a právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd v spojení s čl. 1 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky.
2. Uznesenie Okresného súdu Nitra č. k. 7C/72/2018-802 z 10. novembra 2023 **zrušuje a v e c v r a c i a** Okresnému súdu Nitra na ďalšie konanie.
3. Okresný súd Nitra **je povinný** nahradiť sťažovateľom trovy konania **1 268,61 eur** a zaplatiť ich právnej zástupkyňi sťažovateľov do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
4. Vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti **n e v y h o v u j e**.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľov a skutkový stav veci

1. Sťažovatelia sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 29. januára 2024 domáhajú vyslovenia porušenia svojho základného práva podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), podľa čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd (ďalej len „listina“)

a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) v spojení s čl. 1 ods. 1 ústavy uznesením okresného súdu č. k. 7C/72/2018-802 z 10. novembra 2023 (ďalej len „napadnuté uznesenie“). Sťažovatelia navrhujú, aby ústavný súd napadnuté uznesenie zrušil a vec vrátil okresnému súdu na ďalšie konanie. Domáhajú sa priznania finančného zadosťučinenia pre každého z nich po 1 000 eur a náhrady trov konania.

2. Z ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že sťažovatelia sú právni nástupcovia pôvodnej žalobkyne, ktorá sa v konaní vedenom na okresnom súde pod sp. zn. 7C/72/2018 domáhala zaplata náhrady za sťaženie spoločenského uplatnenia (ďalej len „SSU“) a nákladov na znalecké posudky vyhotovené v predsúdnom konaní z titulu náhrady škody na zdraví utrpenej v dôsledku dopravnej nehody zavinenej poisteným žalovanou.

3. Konanie vedené pod sp. zn. 7C/72/2018 bolo právoplatne skončené rozsudkom Krajského súdu v Nitre sp. zn. 9Co/17/2022-671 z 9. marca 2023 (ďalej len „rozsudok odvolacieho súdu“), ktorým bolo rozhodnuté tak, že odvolací súd rozsudok súdu prvej inštancie v jeho napadnutom zamietajúcom výroku (I) potvrdil a napadnutý výrok o náhrade trov konania (II) zmenil takto:

„Žalobcovia v 1. až 3. rade majú voči žalovanému spoločne a nerozdielne nárok na náhradu trov konania z titulu nároku na sťaženie spoločenského uplatnenia vo výške 7 740 eur v plnom rozsahu.

Žalovaný má voči žalobcom v 1. až 3. rade nárok na náhradu trov konania z titulu nároku na náhradu nákladov za znalecké dokazovanie vo výške 884,05 eura v plnom rozsahu.

Žiadna zo strán nemá na náhradu trov odvolacieho konania právo.“

4. Uznesením okresného súdu č. k. 7C/72/2018-754 z 30. augusta 2023 bolo rozhodnuté o výške trov konania (ďalej len „uznesenie VSÚ“) tak, že sťažovatelia boli zaviazaní zaplatiť žalovanej náhradu trov konania vo výške 3 792,06 eur a žalovaná bola zaviazaná zaplatiť sťažovateľom náhradu trov konania vo výške 5 126,43 eur.

5. Proti uzneseniu VSÚ podali sťažnosť sťažovatelia i žalovaná.

6. Okresný súd napadnutým uznesením rozhodol takto:

„Žalobcovia v 1. až 3. rade sú povinní zaplatiť žalovanému náhradu trov konania vo výške 3 733,30 eur...“

„Žalovaný je povinný zaplatiť žalobcom v 1. až 3. rade spoločne a nerozdielne nárok na náhradu trov konania vo výške 3 160,70 eur...“

7. Ústavný súd uznesením č. k. II. ÚS 164/2023-14 z 3. apríla 2024 prijal ústavnú sťažnosť sťažovateľov na ďalšie konanie v celom rozsahu.

II.

Argumentácia sťažovateľov

8. Sťažovatelia namietajú, že okresný súd rozhodol o výške trov konania v rozpore s rozsudkom odvolacieho súdu, Civilným sporovým poriadkom a vyhláškou Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“), pričom rozhodol arbitrárne a bez náležitého, resp. relevantného odôvodnenia.

9. Sťažovatelia argumentujú, že okresný súd nesprávne priznal žalovanej náhradu preddavku na znalecké dokazovanie vo výške 1 630 eur. Tieto trovy vznikli v súvislosti s nárokom na SSU, tzn. v časti, v ktorej bola rozsudkom odvolacieho súdu sťažovateľom priznaná náhrada trov konania voči žalovanej v rozsahu 100 %. Znalecké dokazovanie bolo v súdnom konaní nariadené uznesením č. k. 7C/72/2018-357 z 12. júna 2019 na návrh žalovanej na účel preukázania nároku na SSU pôvodnej žalobkyne. v zmysle tohto uznesenia žalovaná uhradila preddavky v sume 150 eur, 1 300 eur a 180 eur. Podľa názoru sťažovateľov z gramatického i logického výkladu výrokov i odôvodnenia rozsudku odvolacieho súdu je nesporné, že čo sa týka žalovaného nároku na SSU, sťažovatelia boli plne úspešní. Je potom absurdné, aby znášali trovy znaleckého dokazovania nariadeného na určenie výšky SSU. Žalovanej bol priznaný nárok na náhradu trov konania, len čo sa týka nároku na náhradu nákladov na znalecké posudky, v tejto časti bola žalovaná plne úspešná. Avšak na účel preukázania tohto nároku nebolo nariadené žiadne znalecké dokazovanie, ergo žalovanej nevznikli žiadne hotové výdavky (trovy dôkazu).

10. Odôvodnenie napadnutého uznesenia sa podľa názoru sťažovateľov „javí ako dôsledok neznalosti celého predmetného súdneho konania a nepochopenia evidentného zámeru odvolacieho súdu rozdeliť náhradu trov konania do dvoch výrokov odzrkadľujúcich mieru úspechu tej-ktorej sporovej strany v konaní, ktorého predmetom boli dva relatívne nezávislé nároky“. Právne závery napadnutého uznesenia považujú za svojvoľné a v priamom rozpore s rozhodnutím súdu vyššej inštancie, čím došlo k porušeniu práva sťažovateľov na spravodlivý proces a v konečnom dôsledku negatívne zasiahlo aj do ich majetkovej sféry.

11. Sťažovatelia tiež namietajú, že okresný súd nesprávne priznal žalovanej náhradu trov právneho zastúpenia za ďalšie porady s klientom zo 7. – 17. septembra 2018, 7. – 9. októbra 2019, 13. júla 2021 a 28. apríla 2023. Žalovaná vo svojom vyčíslení trov konania podľa ich názoru náležite nepreukázala, že porada s jej klientom sa naozaj uskutočnila a ako dlho trvala. Žalovaná až spolu so svojou sťažnosťou proti uzneseniu VSÚ predložila súdu potvrdenia o uskutočnení porád s klientom, čo mal porušovateľ vyhodnotiť ako irelevantné. Bolo totiž povinnosťou žalovanej – v súlade so zásadou „*vigilantibus iura scripta sunt*“ – už v rámci vyčíslenia jej trov konania predložiť riadne a vierohodné doklady o realizovaní ďalších porád s klientom, pričom všetky listiny potrebné k priznaniu trov konania bolo potrebné predložiť súdu pred vydaním uznesenia VSÚ. Sťažovatelia, odvolávajúc sa na rozhodovaciu činnosť ústavného súdu, uvádzajú, že súd pri rozhodovaní o výške trov konania má prihliadať len na dôkazy známe z konania, dodatočné doručenie listín nie je prípustné.

12. Sťažovatelia uvádzajú, že okresný súd nesprávne priznal žalovanej náhradu trov právneho zastúpenia aj za písomné podanie z 18. novembra 2019 a 5. októbra 2021, poukazujúc na to, že tieto úkony okresný súd neposúdil z hľadiska ich účelnosti a odôvodnenosti.

13. Sťažovatelia poukazujú na to, že uznesením VSÚ bola sťažovateľom priznaná náhrada za 2 úkony právnej služby + režijný paušál realizované v rámci prvého odvolacieho konania v celkovej výške 495,62 eur. Okresný súd v napadnutom uznesení sťažovateľom náhradu týchto 2 úkonov nepriznal, pričom vychádzal z rozsudku odvolacieho súdu, ktorého posledný výrok znie, že „*Žiadna zo strán nemá na náhradu trov odvolacieho konania nárok.*“.

14. Sťažovatelia zastávajú názor, že výrok odvolacieho súdu sa vzťahuje na druhé (aktuálne) odvolacie konania a má im patriť náhrada trov právneho zastúpenia za úkony realizované v rámci

prvého odvolacieho konania, keďže prvé odvolanie bolo podané len pôvodnou žalobkyňou ako predchodkyňou sťažovateľov (žalovaná odvolanie nepodala) a v tomto odvolacom konaní bola pôvodná žalobkyňa plne úspešná. Neexistuje preto spravodlivý dôvod, aby sťažovateľom nebola priznaná náhrada trov prvého odvolacieho konania. Odôvodnenie okresného súdu, že odvolací súd pri zmenenom výroku musel rozhodnúť o všetkých odvolacích konaniach, čo následne poňal, aj čo sa týka výroku rozsudku, nekorešponduje podľa sťažovateľov s dotknutým výrokom rozsudku odvolacieho súdu – tento hovorí o náhrade trov „*odvolacieho konania*“, a nie „*odvolacích konaní*“.

15. Právne závery okresného súdu sú podľa názoru sťažovateľov v napadnutom uznesení nedostatočne odôvodnené, neudržateľné a arbitrárne, nemajú oporu v Civilnom sporovom poriadku ani v rozhodnutí súdu vyššej inštancie, čím došlo k porušeniu označených práv sťažovateľov.

III.

Vyjadrenie okresného súdu, zúčastnenej osoby a replika sťažovateľov

III.1. Vyjadrenie okresného súdu:

16. Okresný súd k sťažnosti uviedol, že v tomto prípade podľa neho ústavný súd „*supluje odvolaciu inštanciu prvostupňového súdu*“. Okresný súd navrhuje nepriznať finančné zadost'učinenie sťažovateľom, keďže „*nie je nijako zdôvodnené, tento nárok je nepreskúmateľný*“.

III.2. Vyjadrenie zúčastnenej osoby:

17. Zúčastnená osoba, ktorou je UNIQA pojišťovna, a.s., vykonávajúca podnikateľskú činnosť v Slovenskej republike prostredníctvom svojej organizačnej zložky UNIQA pojišťovna, a.s., pobočka poisťovne z iného členského štátu, zastáva názor, že v rámci konania o náhradu trov konania neboli porušené základné práva a slobody sťažovateľov a už vôbec nie v miere dosahujúcej ústavnoprávnu intenzitu.

18. V súvislosti s námietkou sťažovateľov, že okresný súd nemal priznať zúčastnenej osobe náhradu trov konania spočívajúcu v nákladoch na vykonané znalecké dokazovanie (preddavky vo výške 1 630 eur), zúčastnená osoba uvádza, že dôvod potreby vykonania kontrolného znaleckého dokazovania má pôvod práve v nesprávnom postupe pôvodnej žalobkyne, ktorá si náhradu za sťaženie spoločenského uplatnenia neuplatnila na základe lekárskeho posudku [tak ako s tým počíta zákon č. 437/2004 Z. z. o náhrade za bolesť a o náhrade za sťaženie spoločenského uplatnenia a o zmene a doplnení zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 273/1994 Z. z. o zdravotnom poistení, financovaní zdravotného poistenia, o zriadení Všeobecnej zdravotnej poisťovne a o zriaďovaní rezortných, odvetvových, podnikových a občianskych zdravotných poisťovní v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 437/2004 Z. z.“)], ale nechala si vypracovať rovno znalecké posudky. Podľa zúčastnenej osoby je spravodlivé pričítať trovy na vykonané znalecké dokazovanie práve na ťarchu sťažovateľom, keďže to boli oni (resp. pôvodná žalobkyňa), ktorí svojím nesprávnym procesným postupom vyvolali vôbec potrebu vykonania znaleckého dokazovania, a teda zavinili vznik týchto trov konania.

19. Zúčastnená osoba zastáva názor, že súdmi kreované pravidlo, podľa ktorého sa žalobca považuje za plne úspešného, ak výška priznaného plnenia závisela od znaleckého dokazovania,

pričom pri určovaní výšky trov sa vychádza z prisúdenej sumy, sa môže javiť ako odôvodniteľné pre priznávanie náhrady trov právneho zastúpenia, nie však vo vzťahu k trovám súdnym, teda trovám, ktoré slúžia celému spornému procesu, teda rovnako obom sporovým stranám, nielen jednej zo strán, na to, aby bol spor vôbec prejednaný a rozhodnutý, na základe správne zisteného skutkového stavu veci. Spravodlivé sa zúčastnenej osobe javí riešenie, podľa ktorého by tieto trovy boli pomerne rozdelené medzi obe strany podľa reálneho úspechu strán.

20. V súvislosti s námietkou sťažovateľov, že okresný súd nesprávne priznal žalovanej strane náhradu trov právneho zastúpenia za ďalšie porady s klientom, ktoré sťažovatelia považujú za nepreukázané a neúčelné s tým, že žalovaná až v rámci svojej sťažnosti voči uzneseniu VSÚ predložila súdu potvrdenia o uskutočnení porád, zúčastnená osoba uvádza, že už v rámci podania, v ktorom si vyčíslila trovy konania, dostatočne a riadne preukázala vznik, ako i účelnosť predmetných porád. Zúčastnená osoba okresnému súdu predložila anonymizovanú e-mailovú komunikáciu medzi jej pracovníkmi a jej právnym zástupcom. Z tejto komunikácie tak bolo zrejmé, medzi kým prebiehala, v akých časových intervaloch a čo bolo jej obsahom.

21. Zúčastnená osoba uvádza, že okresný súd tieto dôkazné prostriedky akceptoval a priznal jej náhradu za 2 porady. Nepriznal jej však náhradu trov právneho zastúpenia za ďalšie dve porady, čo odôvodnil tým, že tieto nasledovali po doručení rozhodnutí odvolacieho súdu a nemali zásadný vplyv na rozhodovanie vo veci samej, a preto dané úkony nepovažoval za účelné. Zúčastnená osoba s týmto právnym posúdením nesúhlasila a uvedené rozporovala v podanej sťažnosti. Zúčastnená osoba v rámci svojej sťažnosti sa rozhodla pristúpiť k tomu, že nad rámec svojich povinností dodatočne okresnému súdu zaslala potvrdenia o uskutočnení predmetných porád (aj napriek tomu, že podľa jej názoru tieto porady riadne preukázala už predložením anonymizovanej komunikácie spolu s opisom v rámci vyčíslenia trov konania). Zúčastnená osoba argumentuje, že si trovy konania uplatnila a vyčíslila riadne, včas a ako celok, pričom z jej strany nedošlo k žiadnemu dodatočnému účtovaniu, ako to tvrdia sťažovatelia.

22. K námietke sťažovateľov týkajúcej sa náhrady trov právneho zastúpenia za písomné podania z 18. novembra 2019 a 5. októbra 2020 zúčastnená osoba uvádza, že prostredníctvom podania z 18. novembra 2019 reagovala na čiastočné späťvzatie žaloby zo strany pôvodnej žalobkyne, ako i na argumenty uvádzané vo vyjadrení žalobcov z 28. októbra 2019, a trvá na tom, že išlo o úkon vo veci samej.

23. Vo vzťahu k namietanému podaniu z 5. októbra 2020, ktoré sťažovatelia považujú za neúčelné, zúčastnená osoba uvádza, že bola zo strany súdu na úkon vyzvaná. Samotná existencia výzvy súdu tak preukazuje to, že išlo o úkon účelný. Pokiaľ by si zúčastnená osoba túto povinnosť nesplnila, mohla sa vystaviť riziku uloženia poriadkovej pokuty.

24. K argumentácii sťažovateľov vo vzťahu k nepriznaniu náhrady trov ich právneho zastúpenia v rámci tzv. prvého odvolacieho konania zúčastnená osoba uvádza, že na základe právoplatného rozhodnutia odvolacieho súdu tak sťažovateľom, ako ani jej nepatrí nárok na náhradu trov právneho zastúpenia v súvislosti s tými úkonmi, ktoré boli realizované v súvislosti s odvolacím konaním. Zúčastnená osoba poukazuje na to, že sťažovatelia sa v rámci prvého odvolacieho konania z dôvodov porušenia práva na spravodlivé súdne konanie síce domohli zrušenia pôvodného rozsudku v napadnutej časti, avšak súd prvej inštancie následne vo veci samej rozhodol v ich

neprospech. Toto rozhodnutie bolo následne potvrdené odvolacím súdom, v konečnom dôsledku tak sťažovatelia vo veci samej neboli úspešní.

III.3. Replika sťažovateľov:

25. Sťažovatelia vo svojej replike uviedli, že v plnom rozsahu zotrávajú na ústavnej sťažnosti a jej odôvodnení. v reakcii na vyjadrenie zúčastnenej osoby k ústavnej sťažnosti namietajú, že rozhodnutie o priznaní náhrady preddavku na súdom nariadené znalecké dokazovanie zúčastnenej osobe okresný súd odôvodnil len dvoma vetami, pri ktorých výklade nemožno vidieť žiadny súlad s rozhodnutím odvolacieho súdu. Práve naopak, okresný súd podľa ich názoru svojvoľne, akoby bez znalosti daného súdneho sporu, rozhodol nepochopiteľným spôsobom, čo oprávnene považujú za zásah do ich základného práva na súdnu ochranu a ochranu ich majetku.

26. Sťažovatelia poukázali na to, že zúčastnená osoba od počiatku súdneho konania (resp. ešte pred jeho začatím) namietala v prvom rade vecnú stránku znaleckého posudku o sťažení spoločenského uplatnenia (SSU), tzn. nesúhlasila s jednotlivými položkami a ich bodovým hodnotením. Výlučne v dôsledku vecných námietok zúčastnenej osoby okresný súd nariadil znalecké dokazovanie, ktoré potvrdilo existenciu nároku predchodkyne sťažovateľov na náhradu za SSU, avšak v nižšej sume, ako bola žalovaná. v takých prípadoch má v zmysle ustálenej súdnej praxe žalobca nárok na náhradu trov súdneho konania v rozsahu 100 %.

27. Sťažovatelia argumentujú, že skutočnosť, že právna predchodkyňa sťažovateľov si na účely vyčíslenia nároku na SSU nedala vypracovať lekársky posudok, ako ustanovuje § 7 ods. 1 zákona č. 437/2004 Z. z., ale znalecký posudok, bola relevantná v rámci posúdenia opodstatnenosti jej nároku na náhradu nákladov za tento znalecký posudok (ako príslušenstva pohľadávky). Napokon, v súdnom konaní bolo právoplatne rozhodnuté, že sťažovatelia nemajú právo na náhradu nákladov spojených s uplatnením pohľadávky, ktoré spočívajú v nákladoch na vyhotovenie znaleckého posudku v predsúdnom konaní.

IV.

Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

28. Podľa názoru sťažovateľov okresný súd porušil ich základné právo podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, čl. 36 ods. 1 listiny, ako aj právo podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru v spojení s čl. 1 ods. 1 ústavy nesprávnou aplikáciou právnych predpisov upravujúcich rozhodovanie o výške trov konania, pričom rozhodol arbitrárne a bez náležitého, resp. relevantného odôvodnenia a v rozpore s rozsudkom odvolacieho súdu.

29. Ústavný súd poukazuje na to, že čl. 46 ods. 1 ústavy je primárnym východiskom pre zákonom upravené konanie súdov a iných orgánov Slovenskej republiky príslušných na poskytovanie právnej ochrany ústavou garantovanej v siedmom oddiele druhej hlavy ústavy (čl. 46 až 50 ústavy). v súvislosti so základným právom podľa čl. 46 ods. 1 ústavy treba mať zároveň na zreteli aj čl. 46 ods. 4 ústavy, podľa ktorého podmienky a podrobnosti o súdnej ochrane ustanoví zákon, resp. čl. 51 ods. 1 ústavy, podľa ktorého sa možno domáhať práv uvedených okrem iného v čl. 46 ústavy len v medziach zákonov, ktoré toto ustanovenie vykonávajú (I. ÚS 56/01).

30. Z doterajšej judikatúry ústavného súdu vyplýva, že medzi obsahom základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a obsahom práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (m. m. II. ÚS 71/97). Z tohto vyplýva, že právne východiská, na základe ktorých ústavný súd preskúmava, či došlo k ich porušeniu, sú vo vzťahu k oboom označeným právam v zásade identické (IV. ÚS 147/08), a preto ich namietané porušenie možno preskúmavať spoločne.

31. Podľa konštantnej judikatúry ústavného súdu je súčasťou obsahu práva na spravodlivé súdne konanie aj právo účastníka konania na také odôvodnenie súdneho rozhodnutia, ktoré jasne a zrozumiteľne odpovie na všetky právne a skutkovo relevantné otázky súvisiace s predmetom súdnej ochrany, t. j. s uplatnením nárokov a obranou proti takému uplatneniu (IV. ÚS 115/03, III. ÚS 60/04). Ani judikatúra Európskeho súdu pre ľudské práva nevyžaduje, aby na každý argument strany bola daná odpoveď v odôvodnení rozhodnutia. Ak však ide o argument, ktorý je pre rozhodnutie rozhodujúci, vyžaduje sa špecifická odpoveď práve na tento argument (Georgiadis c. Grécko z 29. 5. 1997, Higgins c. Francúzsko z 19. 2. 1998).

32. Reálne uplatnenie základného práva na súdnu ochranu predpokladá, že účastníkovi súdneho konania sa súdna ochrana poskytne v zákonom predpokladanej kvalite, pričom výklad a používanie príslušných zákonných ustanovení musí v celom rozsahu rešpektovať uvedené základné právo účastníkov garantované v čl. 46 ods. 1 ústavy (IV. ÚS 77/02, IV. ÚS 214/04, II. ÚS 249/2011, IV. ÚS 295/2012).

33. Výklad a aplikácia zákonných predpisov zo strany všeobecných súdov musí byť preto v súlade s účelom základného práva na súdnu ochranu, ktorým je poskytnutie materiálnej ochrany zákonnosti tak, aby bola zabezpečená spravodlivá ochrana práv a oprávnených záujmov účastníkov konania. Aplikáciou a výkladom týchto ustanovení nemožno obmedziť toto základné právo v rozpore s jeho podstatou a zmyslom (IV. ÚS 77/02, IV. ÚS 214/04, II. ÚS 249/2011, IV. ÚS 295/2012).

34. Ústavný súd opakovane (z novšej judikatúry porov. medzi mnohými napr. II. ÚS 303/2017, II. ÚS 383/2017, II. ÚS 566/2018, II. ÚS 506/2018, II. ÚS 105/2018, II. ÚS 178/2019) judikuje, že považuje rozhodovanie všeobecných súdov o trovách konania za integrálnu súčasť civilného procesu a je zásadne výsadou všeobecného súdnictva.

35. Ústavný súd rozhodnutia o trovách konania meritórne preskúmava iba celkom výnimočne, a to v prípadoch, ak samotné rozhodnutie všeobecného súdu je takým excesom z požiadaviek kladených na spravodlivý proces alebo ide o také extrémne vybočenie z princípu spravodlivosti, že je spôsobilé zasiahnuť do ústavnoprávnej roviny, a teda i do práv účastníka konania, ktorý podal ústavnú sťažnosť (porov. napr. aj v I. ÚS 40/2012, II. ÚS 364/2014, II. ÚS 64/09, III. ÚS 92/09, IV. ÚS 248/08, z novšej judikatúry pozri II. ÚS 153/2016, II. ÚS 357/2016, II. ÚS 681/2016, II. ÚS 506/2018, II. ÚS 494/2018).

36. Skutočnosť, že ústavný súd rozhodnutia o trovách konania meritórne preskúmava iba výnimočne, ešte neznamená, že takýmito rozhodnutiami by nemohlo dôjsť k porušeniu práv sťažovateľov. Ústavný súd už v minulosti rozhodol o porušení práv sťažovateľov rozhodnutiami všeobecných súdov o trovách konania, a to napríklad v prípadoch nerešpektovania príslušných ustanovení zákona, resp. vyhlášky (II. ÚS 82/09, I. ÚS 119/2012, II. ÚS 536/2018), a tiež v prípade nedostatočného odôvodnenia právnych záverov všeobecného súdu (I. ÚS 423/2010).

37. Ústavný súd (vychádzajúc zo spisu všeobecného súdu a z rozhodnutí všeobecných súdov vo veci samej) preskúmal napadnuté uznesenie okresného súdu a dospel k záveru, že námietka sťažovateľov týkajúca sa nesprávneho priznania náhrady preddavku na znalecké dokazovanie vo výške 1 630 eur žalovanej strane je dôvodná.

38. Okresný súd priznanie náhrady preddavku na znalecké dokazovanie žalovanej strane odôvodnil tým, že *„odvolací súd pri rozhodovaní o nároku na trovy konania určil len hodnotu sporu, z ktorej žalovanému bude priznaná odmena za jednotlivé úkony. O preddavku na trovy dôkazu nebola zmienka a preto nemožno mať za to, že by žalovanému tieto náklady, ktoré mu vznikli nepatrili v rámci trov konania.“*

39. Z vyžiadaného spisového materiálu vyplýva, že právna predchodkyňa žalobcov si uplatnila nárok na náhradu za sťaženie spoločenského uplatnenia, ktorý podopierala dôkazmi – znaleckými posudkami, ktoré si dala vypracovať v predsúdnom štádiu, a nárok na náhradu výdavkov vynaložených na ich vypracovanie. Keďže žalovaná strana so závermi týchto znaleckých posudkov nesúhlasila, okresný súd na jej návrh uznesením č. k. 7C/72/2018-357 z 12. júna 2019 nariadil znalecké dokazovanie na účel preukázania nároku na náhradu za sťaženie spoločenského uplatnenia (nie na účel preukázania výdavkov na vypracovanie znaleckých posudkov v predsúdnom štádiu sporu). Žalovaná zložila na trovy dôkazu preddavok 1 630 eur. Tieto zaplatené preddavky na znalecké dokazovanie je potrebné považovať za trovy konania, ktoré nepochybne vznikli výlučne v súvislosti s nárokom na náhradu za sťaženie spoločenského uplatnenia, tzn. že sa týkajú tej časti konania, v ktorej bola rozsudkom odvolacieho súdu sťažovateľom priznaná náhrada trov konania voči žalovanej v rozsahu 100 %. Záver okresného súdu, podľa ktorého by trovy znaleckého dokazovania mala znášať strana, ktorá bola vo vzťahu k tomuto nároku úspešná a bola jej vo vzťahu k tomuto nároku priznaná voči žalovanej 100 % náhrada trov konania, je nelogický, arbitrárny a signalizuje nepochopenie snahy odvolacieho súdu o spravodlivé usporiadanie právnych vzťahov sporových strán.

40. Na veci nič nemení ani argumentácia zúčastnenej osoby, že tieto trovy (preddavky na znalecké dokazovanie) zavinila protistrana, keďže v zmysle zákona č. 437/2004 Z. z. mala svoj nárok preukázať menej nákladným lekársym posudkom. I keby žalobkyňa postupovala tak, že by svoj nárok preukazovala lekársym posudkom, bolo by potrebné v prípade sporu strán, čo sa týka jeho výšky, nariadiť znalecké dokazovanie. Ústavný súd poukazuje na to, že v predmetnej právnej veci ide o taký typ súdneho sporového konania, v ktorom sa bez znaleckého dokazovania súd pri rozhodovaní nezaobíde. vo vzťahu k náhrade trov konania (nielen trov právneho zastúpenia) sa pritom podľa ustálenej súdnej praxe žalobca považuje za plne úspešného, hoci mu nebol priznaný uplatnený nárok v celej výške, ak jeho výška závisela od znaleckého dokazovania.

41. Napokon strana pôvodnej žalobkyne bola za jej postup nad rámec zákona č. 437/2004 Z. z. postihnutá tým, že jej nebol priznaný nárok na náhradu výdavkov vynaložených na vypracovanie týchto znaleckých posudkov.

42. V súvislosti s ďalšou námietkou sťažovateľov, že okresný súd nesprávne priznal žalovanej náhradu trov právneho zastúpenia za ďalšie porady s klientom zo 7. - 17. septembra 2018, 7. - 9. októbra 2019, z 13. júla 2021 a 28. apríla 2023, keďže žalovaná vo svojom vyčíslení trov konania podľa ich názoru náležite nepreukázala, že porada s klientom sa naozaj uskutočnila a ako dlho trvala, ústavný súd uvádza, že nie je ďalšou odvolacou inštanciou a jeho úlohou nie je

prehodnocovať závery okresného súdu. Z hľadiska ústavnej akceptovateľnosti napadnutého rozhodnutia je relevantné, že sa okresný súd sťažnostnou argumentáciou vo vzťahu k tejto námietke zaoberal a svoj záver náležite odôvodnil, preto ústavný súd nemá dôvod zasahovať do jeho rozhodovacej činnosti a námietku sťažovateľov považuje za nedôvodnú.

43. K rovnakému záveru ústavný súd dospel i vo vzťahu k námietke sťažovateľov, že okresný súd nemal žalovanej priznať náhradu trov právneho zastúpenia za písomné podanie z 18. novembra 2019 a 5. októbra 2021, keďže tieto úkony neposúdil z hľadiska ich účelnosti a odôvodnenosti.

44. Ústavný súd po preskúmaní relevantnej časti napadnutého uznesenia bez potreby bližšej citácie konštatuje, že z nej uvedené nevyplýva (strany 8 a 9 napadnutého uznesenia).

45. Napokon sa ústavný súd zamerl na námietku sťažovateľov týkajúcu sa rozhodnutia okresného súdu o nepriznaní trov právneho zastúpenia súvisiacich s tzv. „*prvým odvolacím konaním*“. Okresný súd svoj záver odôvodnil tým, že „*súd prvej inštancie bol povinný v novom rozsudku rozhodnúť aj o trovách odvolacieho konania, o čom aj rozhodol avšak v dôsledku podaného odvolania, odvolací súd zmenil výroky o náhrade trov konania a aj odvolacieho konania a preto námietka žalobcov, že im patrí odmena za úkony v rámci prvého odvolacieho konania neobstojí, keďže odvolací súd pri zmenenom výroku musel rozhodovať o všetkých odvolacích konaniach, čo následne poňal aj do výroku rozsudku, keď výrok súdu prvej inštancie, ktorý rovnako rozhodoval aj o prvom a druhom odvolacom konaní zmenil tak, že žiadnej zo strán náhradu trov konania nepriznal*“.

46. Z rozsudku okresného súdu č. k. 7C/72/2018-604 z 21. októbra 2021 (druhý rozsudok) vyplýva, že okresný súd jeho I. výrokom žalobu zamietol a II. výrokom rozhodol takto: „*Žalobcovia majú voči žalovanému spoločne a nerozdielne nárok na náhradu trov konania v rozsahu 89,38 %, o výške ktorej rozhodne súd samostatným uznesením po právoplatnosti rozsudku.*“.

47. Ústavný súd konštatuje, že ani z predmetného II. výroku druhého rozsudku okresného súdu, ani z jeho odôvodnenia nevyplýva, že by okresný súd rozhodoval i o nároku na náhradu trov odvolacieho konania, tak ako to tvrdí v odôvodnení napadnutého uznesenia.

48. Po odvolaní strán bol tento II. výrok rozsudku okresného súdu zmenený odvolacím súdom takto:

„Žalobcovia v 1. až 3. rade majú voči žalovanému spoločne a nerozdielne nárok na náhradu trov konania z titulu nároku na sťaženie spoločenského uplatnenia vo výške 7 740 eur v plnom rozsahu.

Žalovaný má voči žalobcom v 1. až 3. rade nárok na náhradu trov konania z titulu nároku na náhradu nákladov za znalecké dokazovanie vo výške 884,05 eura v plnom rozsahu.

Žiadna zo strán nemá na náhradu trov odvolacieho konania právo.“

49. Teda pokiaľ okresný súd rozhodoval (len) o náhrade trov konania, odvolací súd rozhodol v poradí 3. vetou II. výroku svojho rozsudku i o trovách odvolacieho konania. Sťažovatelia tento výrok vnímajú tak, že odvolací súd rozhodol iba vo vzťahu k trovám druhého odvolacieho konania, naopak, okresný súd vychádzal z toho, že týmto výrokom bolo rozhodnuté o nároku na náhradu trov oboch odvolacích konaní.

50. Z gramatického hľadiska vyplýva, že odvolací súd rozhodol o jednom „odvolacom konaní“, avšak pre posúdenie veci je relevantné odôvodnenie tohto výroku. v relevantnej časti odôvodnenia odvolací súd uvádza:

„O nároku na náhradu trov odvolacieho konania rozhodol odvolací súd podľa ustanovenia § 396 ods. 1 v spojení s § 255 ods. 2 CSP, a keďže v odvolacom konaní boli strany sporu úspešné pomerne, rozhodol tak, že žiadna zo strán nemá na náhradu trov odvolacieho konania právo.“

51. Z citovanej časti odôvodnenia rozsudku odvolacieho súdu vyplýva, že 3. veta výroku o nároku na náhradu trov odvolacieho konania sa vzťahuje len na tzv. druhé odvolacie konania, keďže len v tomto odvolacom konaní boli strany sporu úspešné pomerne na rozdiel od prvého odvolacieho konania, v ktorom boli úspešní výlučne sťažovatelia (vec bola v prvom odvolacom konaní v napadnutých výrokoch zrušená a vrátená súdu prvej inštancie). Vzhľadom na uvedené ústavný súd považuje i túto námietku sťažovateľov za dôvodnú.

52. Podľa názoru ústavného súdu v právnej veci sťažovateľov sa okresný súd pri rozhodovaní o výške náhrady trov konania neakceptovateľným spôsobom odklonil od záverov odvolacieho súdu a nesprávnou aplikáciou relevantných ustanovení právneho predpisu sa natoľko odchýlil od jeho ustanovení, že zásadne poprel jeho účel a význam, v dôsledku čoho je napadnuté uznesenie ústavne neakceptovateľné.

53. V dôsledku už uvedených nedostatkov poskytnutej súdnej ochrany zo strany okresného súdu, ktorá nezodpovedá právu sťažovateľov na ústavne konformný výklad a aplikáciu zákonných noriem v ich právnej veci a na riadne odôvodnenie rozhodnutia ako významnej súčasť práva na súdnu ochranu a spravodlivý proces, ústavný súd vyslovil porušenie základného práva sťažovateľov podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, čl. 36 ods. 1 listiny a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru v spojení s čl. 1 ods. 1 ústavy (bod 1 výroku rozhodnutia).

V.

Príkaz konať a priznanie primeraného finančného zadosťučinenia

54. Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy v spojení s § 133 ods. 2 a 3 písm. b) zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) ústavný súd zruší rozhodnutie alebo opatrenie, ktorým boli porušené základné práva a slobody sťažovateľa. Ak ústavný súd ústavnej sťažnosti vyhovie, môže vrátiť vec na ďalšie konanie.

55. Vzhľadom na to, že ústavný súd vyslovil porušenie základného práva sťažovateľov na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, čl. 36 ods. 1 listiny, práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru v spojení s čl. 1 ods. 1 ústavy napadnutým uznesením okresného súdu, bolo pre dovŕšenie ochrany porušených práv potrebné využiť aj právomoc podľa čl. 127 ods. 2 ústavy, resp. podľa § 133 ods. 2 a 3 písm. b) zákona o ústavnom súde, a preto ústavný súd zrušil napadnuté uznesenie okresného súdu a vrátil mu vec na ďalšie konanie (bod 2 výroku rozhodnutia).

56. Pri rozhodovaní o sťažnosti sťažovateľov bude povinnosťou okresného súdu predovšetkým náležite aplikovať relevantnú právnu úpravu ústavne konformným spôsobom, a následne jasne a zrozumiteľne odôvodniť právne závery, ku ktorým dospel a na ktorých založil svoje rozhodnutie.

57. V ďalšom postupe je okresný súd viazaný právnym názorom ústavného súdu vysloveným v tomto rozhodnutí (§ 134 ods. 1 zákona o ústavnom súde). Okresný súd je tiež viazaný rozhodnutím o vrátení veci na ďalšie konanie, ktoré je vykonateľné jeho doručením (§ 134 ods. 2 zákona o ústavnom súde).

58. Z ústavnej sťažnosti vyplýva, že sťažovatelia sa bez akéhokoľvek odôvodnenia domáhajú priznania finančného zadosťučinenia pre každého z nich po 1 000 eur. Vzhľadom na všetky okolnosti danej veci, predovšetkým však na skutočnosť, že okresný súd po zrušení napadnutého uznesenia a vrátení veci bude opätovne rozhodovať o výške náhrady trov konania, ústavný súd dospel k názoru, že konštatovanie porušenia základného práva zaručeného v čl. 46 ods. 1 ústavy, čl. 36 ods. 1 listiny a práva zaručeného v čl. 6 ods. 1 dohovoru v spojení s čl. 1 ods. 1 ústavy je pre sťažovateľov dostatočným zadosťučinením. Ústavnej sťažnosti preto v tejto časti nevyhovel (bod 4 výroku rozhodnutia).

VI. Trov konania

59. Sťažovatelia si uplatnili náhradu trov konania pred ústavným súdom, ktoré im vznikli v súvislosti s ich právnym zastupovaním právnou zástupkyňou.

60. Ústavný súd pri rozhodovaní o náhrade trov konania vychádzal z obsahu súdneho spisu. Za prvé dva úkony právnej služby, t. j. prevzatie a prípravu zastupovania a podanie ústavnej sťažnosti, vychádzal z priemernej mesačnej mzdy zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky za prvý polrok 2023, ktorá bola 1 373 eur, keďže išlo o úkony právnej služby vykonané v roku 2024. Odmena za jeden úkon právnych služieb za rok 2024 v zmysle § 11 ods. 3 v spojení s § 13 ods. 2 vyhlášky predstavuje sumu 171,62 eur. Takto stanovená odmena predstavuje pri troch sťažovateľoch a dvoch úkonoch 1029,72 eur, s režijným paušálom 2 x 13,73 eur (§ 16 ods. 3 vyhlášky) spolu 1057,18 eur. Pokiaľ ide o ďalší úkon právnej služby – repliku sťažovateľov, ústavný súd konštatuje, že neobsahuje nové, resp. ústavnoprávne relevantné skutočnosti, ktoré mu nie sú známe, preto odmenu za uvedený úkon nepriznal. Keďže právna zástupkyňa sťažovateľov je platiteľkou dane z pridanej hodnoty, uvedená celá suma bola zvýšená o daň z pridanej hodnoty vo výške 20 % podľa § 18 ods. 3 vyhlášky a podľa zákona č. 222/2004 Z. z. o dani z pridanej hodnoty v znení neskorších predpisov. Ústavný súd teda priznal úspešným sťažovateľom náhradu trov právneho zastúpenia 1 268,61 eur (bod 3 výroku rozhodnutia).

61. Priznanú náhradu trov právneho zastúpenia je okresný súd povinný uhradiť na účet právnej zástupkyne sťažovateľov (§ 62 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 Civilného sporového poriadku) označenej v záhlaví tohto nálezu v lehote dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 28. augusta 2024

Peter Molnár
predseda senátu